

УДК 631.171 (092)(477)

КОЛОДКА
Ігор Леонідович,
аспірант ДНСГБ НААН
(м. Київ)

**ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ У ГАЛУЗІ ВІТЧИЗНЯНОГО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОЗНАВСТВА
В.С. КРАМАРОВ (1906–1987)**

Представлено історико-науковий аналіз науково-педагогічної діяльності професора В.С. Крамарова та його внесок у розвиток галузі механізації і електрифікації сільськогосподарського виробництва України.

Представлен историко-научный анализ научно-педагогической деятельности профессора В.С. Крамарова и его вклад в развитие отрасли механизации и электрификации сельскохозяйственного производства Украины.

Scientific analysis of historical research of Professor V.S. Kramarov's scientific and educational activities and his contribution to the development of the branch of mechanization and electrification of agricultural production in Ukraine is presented.

Період становлення й загалом існування будь-якої нації потребує знання про особистостей, які представляють національну еліту. До таких належить постать доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента ВАСГНІЛ, академіка УАСГН Володимира Савовича Крамарова. Його науковий творчий доробок мав безпосередній вплив на розвиток вітчизняного сільськогосподарського машинобудування та експлуатації і ремонту машин, тому й потребує всебічного аналізу й висвітлення в науковій літературі.

Публікації, присвячені професору В.С. Крамарову містять лише короткі біографічні відомості та напрями науково-педагогічної діяльності вченого [1, 2].

Автор ставить за мету розкрити науково-педагогічну та організаційну діяльність члена-кореспондента ВАСГНІЛ, академіка УАСГН В.С. Крамарова в

галузі механізації і електрифікації сільськогосподарського виробництва в Україні в минулому столітті.

Володимир Савович Крамаров народився 5 грудня 1906 р. в м. Біла Церква Київської області. Батько майбутнього вченого був вихідцем з найбільш селян села Ружки Таращанського району Київської області. Маючи невеличкий земельний наділ, батько вимушений поїхати на заробітки до містечка Біла Церква, де згодом одружився і залишився на постійне проживання. Мати народилася в селищі Олександрія (нині входить в смугу міста) поблизу м. Білої Церкви в сім'ї залізничного вантажника. До революційних подій 1917 р. батько служив на різних підприємствах (пекарем, офіціантом і т.п.), а згодом повернувся до сільського господарства, вступивши до сільськогосподарської комуни, що була створена на землях поміщиці Браницької. В подальшому працював у сільськогосподарській кооперації. При досягненні відповідного віку Володимир Крамаров також став членом «комнезаму» і працював там до його реорганізації. Окрім Володимира в сім'ї Крамарових було два брати і три сестри. Один із братів, Борис служив на Балтійському флоті і загинув під час війни. Сергій – капітан артилерії, інвалід війни. Сестри жили і працювали у Білій Церкві.

Навчався В. Крамаров із семи років, як згадує в автобіографії «...і навчався наскільки дозволяли обставини мого часу без перерви» [3]. В літній час працював на найближчих цукрових заводах слюсарем з ремонту сільськогосподарських машин. У 1924 р. вступив до Білоцерківського політехнічного технікуму, звідки був переведений у зв'язку із створенням у Київському сільськогосподарському інституті факультету механізації та електрифікації сільського господарства до зазначеного інституту. Здобувши фах

КРАМАРОВ
Володимир Савович

інженера-механіка, Володимир Савович з березня 1929 р. розпочав роботу за направленням в Дніпропетровському зернорадгоспі Зернотресту. Наприкінці

1930 р. його переводять на посаду старшого інженера в Ремонтне управління Зернотресту в м. Москву.

У 1931 р. починає викладацьку діяльність на кафедрі механізації сільського господарства в Московському інституті механізації і електрифікації сільського господарства в якості асистента, а з 1932 р. переходить на постійну роботу в інститут на посаду завідувача кафедри ремонту тракторів, автомобілів та сільськогосподарських машин, яка була створена з ініціативи та з участю В.С. Крамарова. З цього часу розпочинається його науково-викладацька діяльність. Тут В.С. Крамаров розробив програму відновленої у вищих навчальних закладах механізації сільського господарства дисципліни «Ремонт тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин»: курс лекцій і лабораторно-практичних занять, зміст курсового та дипломного проектування [4]. Одночасно провів організаційну роботу щодо створення в інституті лабораторії ремонту машин. Розпочата Крамаровим освітня діяльність отримала схвалення і стала основою організації в МІМЕСГ кафедри ремонту тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин. У 1938 р. вийшов друком один з перших підручників із дисципліни «Ремонтна справа» за авторством В.С. Крамарова.

В роки Другої світової війни В.С. Крамаров деякий час очолював створену при інституті ремонтну базу, а згодом був відкомандирований до місця евакуації інституту у зв'язку з поновленням роботи інституту з питань підготовки кадрів. У 1942 р. вступив в кандидати ВКП(б), у 1944 р. був прийнятий членом ВКП(б).

За час освітньої і наукової діяльності, керівництвом кафедри в МІМЕСГ з 1931 до 1950 р., а також в Українській сільськогосподарській академії з 1950 р. вченим і колективом кафедри було проведено велику наукову і методичну роботу в напрямі технології і організації сільськогосподарського ремонтного виробництва, а також змісту і методики викладення лекцій і лабораторно-практичних занять. У 1949–1950 рр. В.С. Крамаров працював на посаді старшого наукового співробітника Всесоюзного інституту механізації

сільського господарства (м. Москва), де очолював розробку та видання типової технології ремонту тракторів КД-35. Вченим було розроблено технологію відновлення зношених деталей тракторів і сільськогосподарських машин, основою якої стало використання пластичної деформації металів і спеціальних видів механічної обробки. Ці роботи були завершені і знайшли своє застосування в сільськогосподарському ремонтному виробництві. Під керівництвом В.С.Крамарова було розроблено типову технологію ремонту тракторів КД-35 і складено відповідну технологічну документацію, затверджену і видруковану МСГ СРСР. В галузі організації ремонту машин вченим розроблено теоретичні основи технологічних процесів ремонтного виробництва та інженерна методика їх проектування. У 1947 р. захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичні основи проектування підприємств сільськогосподарської ремонтної моделі», яка започаткувала науковий підхід до організації й оснащення ремонтних підприємств. У 1949 р. В.С.Крамареву присвоєно вчену ступінь доктора технічних наук та вчене звання професора.

Упродовж 1950–1954 рр. В.С.Крамаров – завідувач кафедри ремонту тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин (1951), заступник директора з навчальної роботи, з навчальної та наукової роботи (1953), з навчальної роботи (1954) Київського сільськогосподарського інституту (КСГІ); 1954–1956 рр. – проректор з навчальної роботи Української ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарської академії (УСГА) (перейменованого КСГІ), 1956–1959 рр. – ректор навчальної частини Української академії сільськогосподарських наук (УАСГН), віце-президент УАСГН (1957–1959) [5, 6]. У 1956 р. професора В.С.Крамарова обрано членом-кореспондентом ВАСГНІЛ та академіком УАСГН. Глибоке вивчення і систематизація наукового спадку вітчизняних та іноземних учених в галузі теорії виробничих процесів дозволили В.С.Крамарову розробити теоретичні основи організаційного режиму технологічних процесів ремонтного виробництва. Розроблену ним методику інженерного проектування технологічних процесів було включено в програму відповідного курсу вузів сільськогосподарського профілю.

Дослідження і теоретичні напрацювання В.С. Крамарова узагальнено у його докторській дисертації та кандидатських дисертаціях його учнів. Немала кількість аспірантів і наукових співробітників, які проводили дослідження за його керівництва в подальшому стали доцентами, завідувачами кафедр ремонту машин, зокрема І.С. Левицький, О.І. Іванов, М.Д. Лебедев, З.О. Мелконян, В.І. Саньков, М.І. Велієв, В.Н. Гнояник, С.К. Зарайський, О.І. Шкурський, В.Н. Пальчик, И.Є. Тушишвіллі, В.С. Малахов, Г.Д. Луцкер та ін. [7].

Працюючи на посаді директора УНДІМЕСГ з 1959 до 1971 р. В.С. Крамаров очолив технологічний напрям науково-дослідних робіт інституту в галузі механізації сільськогосподарського виробництва. Праці вченого з питань теорії і розрахунку виробничих процесів знайшли подальший розвиток і використовуються при проведенні аналізу і інженерних розрахунків технологічних процесів механізованого сільськогосподарського виробництва. Відповідно до розробленої ним методики в інституті проводились дослідження і опрацювання комплексних процесів механізованого вирощування сільськогосподарських культур: технологічний процес поточного комбайнового збирання урожаю зернових культур, процеси вирощування кукурудзи, цукрового буряка, картоплі та ін. Опублікував понад 110 наукових праць, під його керівництвом підготовлено і захищено 2 докторські та 32 кандидатські дисертації.

Завідувач (1968–1976), професор-консультант (1976–1986) кафедри ремонту тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин УСГА, професор В.С. Крамаров був головним редактором наукових праць в галузі механізації і електрифікації сільського господарства, що вдруковувались на той час у республіці. За період з 1960 до 1969 року вийшло друком 15 збірників праць об'ємом понад 200 друкованих аркушів. Здібний організатор наукових досліджень, вчений умів згуртувати колектив на опрацювання наукових проблем державного значення. Очолюваний В.С. Крамаровим інститутський колектив значно підвищив рівень теоретичних і експериментальних досліджень, зміцнив зв'язки з сільськогосподарським виробництвом і являвся

провідною установою в республіці з питань наукового забезпечення механізації і електрифікації сільськогосподарського виробництва.

Професор В.С. Крамаров здійснював підготовку наукових кадрів, яких на той час так потребувала галузь. Впродовж 55 років своєї інженерної і науково-педагогічної діяльності вчений брав активну участь в громадському житті країни. Неодноразово вчений обирався до складу керівних партійних органів, двічі обирався депутатом Київської обласної Ради депутатів трудящих. Був членом ВАК СРСР, членом технічної ради всесоюзного об'єднання «Сільгосптехніка», Головою секції вченої ради МСГ УРСР, заступником Голови вченої ради інженерних факультетів УСГА, Головою секції механізації і електрифікації республіканського товариства «Знання» та ін. Плідна творча праця В.С. Крамарова відзначена трьома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани» та восьма медалями.

Вивчення й аналіз наукової спадщини академіка В.С. Крамарова дозволяє стверджувати про оригінальність його підходів до викладання навчальної дисципліни «Ремонт тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин» у сільськогосподарських вузах; створення передумов для подальшого розвитку наукових досліджень шляхом закладення основ типових технологічних процесів і рекомендацій з організації ремонту сільськогосподарської техніки, а також інженерного проектування технологічних процесів вирощування сільськогосподарських культур.

Список використаної літератури

1. *Вергунов В. А.* Історія Української академії сільськогосподарських наук (1956–1962). До 110-річчя створення Нац. аграр. ун-ту / В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк ; УААН, ДНСГБ ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – К. : Аграр. наука, 2008. – С. 226–227.
2. *Вчені у галузях механізації, електрифікації та меліорації* / наук. ред. М.К. Лінник, В.П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 2000. – С. 115–117.
3. *Архів* ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» НААН, спр. Особова справа Крамарова Володимира Савовича, арк. 5.
4. *Фундатори* інституту. Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент ВАСГНІЛ, віце-президент УАСГН КРАМАРОВ Володимир Савович (1906–1987) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nubip.edu.ua/node/2897>.
5. *Масло І. П.* Крамаров Володимир Савович [Електронний ресурс] / І.П. Масло // Українська радянська енциклопедія. – Режим доступу : <http://leksika.com.ua/18701016/ure/kramarov>.
6. *Архів* ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» НААН, спр. Особова справа Крамарова Володимира Савовича, арк. 10.
7. *Там само*, арк. 15.